

A katolikus alternatíva

Interjú Matthias Ringgel,
az ókatolikus egyház új német püspökével

Püspök úr, az ókatolikus egyház enyhe létszámnövekedésnek örvendhet. Összefügg-e ez a fejlemény a római katolikus egyházban napvilágra került szexuális visszaélésekkel, és az ezekből fakadó bizalomvesztéssel?

Nem, egyáltalán nem. Hozzánk mindenekelőtt olyan emberek jönnek, akik életük közepén járnak, és azt kérdezik maguktól, vajon tulajdonképpen az-e minden, amit eddig elértek. Újra föltesznek maguknak vallási kérdéseket. Közülük sokaknak éveken át semmilyen kapcsolatuk nem volt semmilyen egyházzal. Ezek az emberek gyakran azt is kérdezik, mit is adjanak útravalóul a gyerekeiknek. Különböző megfigyeltem, hogy tekintettel az egyházak jelenlegi helyzetére, a vallási keresők közül sokan inkább tartózkodóan viszonyulnak az intézményesült kereszténységhez.

Csak nem csalódott amiatt, hogy az Ön egyháza nem húz hasznát a római katolikus egyház jelenlegi válságából? Hiszen ez a válság esély lehetne arra, hogy jobban bevigyék a köztudatba az ókatolikus egyház létét, nem?

Tényleg csodálkozom, hogy nem jön több ember hozzánk, de csalódott nem vagyok, nem. Sokan ugyanis, akik most kilépnak a római katolikus egyházból, nem keresnek más megoldást. Teljesen józanul látom ezt: egy olyan kis egyház, amilyen mi vagyunk, nem feltétlenül vonzó mindenki számára. Egy húszéves fiatalember számára, aki a Bajor-erdőben lakik, mit sem használ, ha a következő ókatolikus egyházközség sok-sok kilométerrel arrébb van – még ha azonosulna is az ókatolikus egyház céljaival, nem éli meg őket.

Nem mindenki szeret egy kicsi közösséghez tartozni, ezt egészen józanul kell látni. Éppen a római katolikus egyház kritikusaik között van sok olyan, akinek szüksége van egy nagy közösséghez tartozás érzésére. Akik hozzánk jönnek – köztük sok egyetemi végzettségű ember –, tudatos döntést hoztak, a kicsi szám mellett is. Aki ókatolikus, annak igent kell mondania arra, hogy vasárnaponként csak tíz, húsz, esetleg harminc emberrel van együtt az istentiszteleten, jöllehet nekünk, ókatolikusoknak is időről időre igényünk van nagy rendezvényekre. Ha püspökszentelésemre eljön ezer ókatolikus a templomba, akkor ez egyszerűen szép.

A harminc alatti nemzedék kevésbé képviselteti magát az új tagok között?

Igen. Viszont a plusz-mínusz negyvenévesek – főként ők jönnek közénk – magukkal hozzák a gyerekeiket is, s így eleve nebbé vált a gyerekekkel és a fiatalokkal végzett munkánk. Persze ha a gyerekek idősebbek lesznek – 16,

17, 18 évesek –, akkor minden érdekes számukra, csak nem feltétlenül az egyház. Aki azonban gyerekként vagy fiatalként pozitív tapasztalatot szerzett az egyházzal, később talán ismét csatlakozhat – és erre nézve is van tapasztalatunk.

A széles nyilvánosság alig ismeri az ókatolikus egyházat. Hogyan hallottak egyáltalán az ókatolikusokról azok, akik belépnek az Önök egyházába?

Többnyire személyes kapcsolatok révén. Vagy ismerték a helyi ókatolikus gyülekezet templomépületét. Vagy véletlenül rábukkantak egy újsághírre. Gyakran úgy van, hogy inkább valamilyen hagyományos önértelmezést költnek a nevükhöz, és aztán sokak számára nagyon meglepő, hogy egy fiatal, modern nő megvallja ókatolikus voltát. Ez aztán kérdéseket vált ki.

Az Önök egyházának tehát kommunikációs – „PR” – problémája van?

Igen, de melyik egyháznak nincs? Egy egyházat nem lehet úgy reklámozni, mint valami terméket. Éppen nekünk mint kicsi egyháznak kell megszabadulnunk attól, hogy leragadjunk a nagyobbá válás hogyan-jának kérdésénél. Hiszek abban a látszólagos ellentmondásban, hogy csak akkor fogunk növekedni, ha nem akarunk növekedni, mert különben eltévesztjük az egyházi élet célját.

És ha más neve lenne az Önök egyháznak? Például „alternatív katolikus”, hogy elkerüljék a hagyományoság hírét?

A nevünk körüli vita tíz-húsz évenként ismétlődően visszatér, a javasolt névváltozatok pedig mindig erősen korhoz kötöttek. Az 1980-as években az „alternatív katolikus” merült fel, nyolcvan évvel ezelőtt „nemzeti katolikusok” akartunk lenni, tizenöt évvel ezelőtt „reformkatolikusok”. Tudjuk, hogy kommunikációs szempontból nehézséget jelent a nevünk, de nem fogunk tudni megégyezni olyan új névben, amelyet mindegyikünk elfogad. Ezért ezek a viták terméketlenek. Különböző pedigit mit mond az „evangélikus” szó? Szintén nem sokat.

Az Ön nézőpontjából mi az ókatolikus egyház sajátos ismertetőjegye?

Az ókatolicizmus kísérlet arra, hogy alternatív katolikus választ adjunk a modernitásra. Ön megtalálhatja a katolikus elemet a liturgiánkban, de a mentalitásunkban is. Másfelől azonban megtalálható nálunk a zsinati elem is – a püspököt a zsinat választja –, vannak női lelkészeink, nem zárjuk ki a szentségek vételéből az újravezényeseket. Nagy jelentőséget tulajdonítunk az egyén lelkiismereti szabadságának.

Az ókatolikus egyházak abból a tiltakozásból jöttek létre, amely a pápa tévedhetetlenségének dogmája ellen irányult: ezt egy minősített zsinati ellenék elkeseredett ellenállása ellenére juttatták érvényre az I. Vatikáni Zsinaton (1870). Mivel a Vatikán kiközösítette a tiltakozókat, ők új egyházközségeket hoztak létre, különösen Németországban, Svájcban és Ausztriában, és nevükkel a régi katolikus hagyományokra utaltak, vagyis az eredetre, ahogyan ők látták. Az ókatolikus egyházak az ún. *Utrechti Unióban* egyesültek. Az ókatolikusok – akiket Svájcban „keresztény-katolikusoknak” neveznek – elvetik a pápa egyházzsog primátusát, az egyház minden tagjának felelősségét hangsúlyozva a püspöki-zsinati elvet ápolják, megszüntették a papok kötelező nőtlenységét, és – Lengyelországot kivéve – minden országban megengedték a nők pappá szentelését. Németországban jelenleg valamivel több mint 15 000 tagjuk van.

Véleményem szerint ez a katolicitás alternatív felfogását nyújtja a római katolikus egyházzal szemben.

Lehetne-e úgy tekinteni az Önök egyházára mint személyek nagyobb gyülekezetére, amely már elővételezi azt, amilyen az egyház a jövőben lesz, egy elvilágiasodott társadalomban?

Nem tudom, hogy ez a jövő elővételezése vagy a múlt ismétlődése-e. Mindenesetre a legtöbb ókatolikus egyház-köztségben jelentős a tudatos döntés mozzanata. Néhány régióban ez másképp van. Például a dél-badeniben szinte népegyházi struktúráink vannak, ott egészen az 1870-es alapítási évig lehet visszakövetni egyes családok jelenlétét.

Melyik a legkényesebb téma a római katolikus egyházzal folytatott ökumenikus párbeszédben?

Teológiai szempontból a pápai hivatal. Számunkra elfogadhatatlan a pápa tévedhetlensége és egyházjogi primátusa. Érzelmi szempontból pedig a közelségünk: a két egyház túlságosan is hasonlít egymásra. Ha püspökként tollírást szaladgálnék, nem pedig pásztorbottal és püspöksüveggel, nem egy római katolikus méltóságnak egyszerűbb dolga lenne velem.

És a nők felszentelése?

Ez a római katolikus egyház problémája. Mi bevezettük, a Vatikánnak el kell fogadnia, hogy nálunk létezik, ez nem tárgyalási téma az ökumenikus párbeszédben.

Hogyan látja Ön egyáltalán a keresztények helyzetét a mai társadalomban? Ön szerint mi a legnagyobb kihívás?

Az egyházaknak meg kell tanulniuk, hogy eljuttassák üzenetüket a nőkhöz és a férfiakhoz egy olyan korban,

amikor már semmi sem magától értetődő. Olyan emberek lépnek be a mi egyházunkba, akiknek nemigen vannak vallási alapismereteik. Már nem magától értetődő, hogy azok a szülők, akik megkereszteltetik gyermekeiket, első áldozásra is beírják őket. Mégis hiszem, hogy nincs ok a vészharang kongatására, miszerint a kereszténység hanyatlóban van. Egyszerűen kreatív módon kell bánnunk ezzel a kihívással. Ha a mai embernek személyesen kell döntenie a hit és valamelyik egyház mellett, akkor ez a hit elmélyüléséhez is vezethet. De meg is nehezítheti a dolgot, mivel mindenkinek ismételtelen döntenie kell.

Van-e Önnek mint püspöknek olyan személyes célja, amely különösen is a szíven fekszik?

Úgy találok, hogy megint jobban a középpontba kell állítanunk az Isten-kérdést. Olykor az a benyomásom, hogy az egyházi üzem egészen jól működik Isten nélkül is. Meg kell tanulnunk újból kimondani, mire is gondolunk, amikor Istenről beszélünk. Hogyan kell érteni azt a kijelentést, hogy Isten működik a világban? Modern emberként hihetek-e még? Hiszen a kihívás ebben a kritikus kérdésben rejlik: Olyan világképet prédikálok-e, amellyel én magam már nem azonosulok? Nem viselkedem-e egészen másképp a hétköznapokban?

Hogyan áll ezzel Ön? Milyen Istenben hisz?

Amikor imádkozom, észreveszem, hogy részben még a gyermeki elképzelésekben vagyok otthon. Ez egyszerűen így van, ha az ember Istennel kapcsolatos sajátos elképzelések világában nőtt fel. Egészen más a helyzet, ha azután a teológiai reflexióról van szó. Ha például a személyes Isten képéről lenne szó, először is azt kérdezném: Mit értünk egyáltalán személyességen? Aki elveti a személyes istenképet, az talán nagyon emberi istenképet ért rajta. Istennek ezzel a – negatív értelmű – „emberiesítésével” biztosan szakítani kell, különben Isten alig különbözik már egy ókori bálványtól, aki olykor dühös, máskor jóságos. Ilyen Istenben nem hiszek.

Ami az istenképet illeti, a keresztényeknek alighanem meglehetősen eltérő elképzeléseik vannak.

Igen, ezzel együtt kell élnünk, és jól együtt is tudunk élni. Az a fontos, hogy megtanuljunk nyíltan eszmét cserélni erről és a hasonló kérdésekről. Ez az eszmecsere azonban, ahogy én látom, csekély szerepet játszik az egyházakban. Ez bizonyára összefügg azal is, hogy nagyon bizalmas kérdéstről van szó, még bizalmasabbról, mint a szexualitás. Aki a hit kérdésében nyilatkozik, sebezhetővé teszi magát – s ezt sok ember el akarja kerülni.

Forrás: Publik-Forum, 2010/16

Matthias Ring 1963-ban született, először római katolikus volt, és teológiai tanulmányai idején lépett át az ókatolikus egyházba. Doktori disszertációjának címe: Katolikus és német. A németországi ókatolikus egyház és a nemzetiszocializmus. Miután a zsinat megválasztotta, 2010. március 20-án szentelték fel a németországi ókatolikus egyház püspökévé.

